

Molnárné Stadler Katalin (szerk)¹

Ajánlás az intézményi szintű pályakövetés módszertanára az iskolai rendszerű szakképzésben²

Bevezetés

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal 2017-ben sikeres pályázatot nyújtott be az Európai Bizottsághoz az Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Keretrendszer (EQAVET) nemzeti referenciapontjának (NRP) fejlesztésére. A pályázat részeként a Nemzeti EQAVET Szakértői Hálózat tagjaiból álló munkacsoport 2017 őszi kutatást végzett az iskolai rendszerű szakképzés terén az intézményi pályakövetés helyzetének feltárására, a jó gyakorlatok azonosítására. A kutatás tapasztalataira építve, az EQAVET+ Keretrendszerhez igazodóan került kidolgozásra a pályakövetés intézményi megvalósítására vonatkozó jelen módszertani ajánlás.

Módszertani ajánlásunk az EQAVET+ Keretrendszerhez kapcsolódó intézményi pályakövetés egy lehetséges értelmezését tükrözi, a 2018 tavaszán érvényben lévő jogszabályok és intézményrendszer szerinti állapotok figyelembevételével. Az ajánlást kidolgozó szakértői csoport törekedett a legátfogóbb megközelítésre, ugyanakkor nem volt sem cél, sem lehetőség a magyar szakképzés minden egyedi aspektusának figyelembevételére. E módszertani ajánlást ennek megfelelően minden intézmény a sajátosságainak megfelelően adaptálhatja, módosíthatja, kiegészítheti.

A szakképzésben végzettek pályájának, azaz a végzés utáni munkaerőpiaci helyzetének nyomon követése kulcsfontosságú a magas színvonalú és a munkaerőpiaci igények változására érzékeny szakképzés kialakításához. A pályakövetés azonban különböző szinteken (országos, regionális, intézményi), különböző módszerekkel végezhető, és így különböző célokat szolgálhat a végfelhasználók igényei szerint. Fontos információszerezési forrás lehet a munkaerőpiacról, ugyanakkor pedagógiai-fejlesztési, marketing, pályaaorientációs és egyéb célokra is alkalmazható. A pályakövetés lehet tényleges követés, azaz rendszeres vagy legalábbis több alkalommal végzett felmérés/elemzés (longitudinális vizsgálat), ez azonban a gyakorlatban, főként intézményi szinten, nagyon ritka, mert idő-, munka- és adatigényes. Pályakövetésnek tekintjük az egyszeri pillanatfelvételeket is, melyek egy adott végzős csoport munkaerőpiaci helyzetét rögzítik, egy adott időpontban. Ha az egyszeri visszajelzések minden évben azonos időpontban történnek, e pillanatfelvételekből létrehozható egyfajta idősoros adatbázis, aminek alapján a mindenkori végzettek évfolyamainak helyzete követhető nyomon.³

Jelen módszertani ajánlás az iskolai rendszerű szakképzést folytató iskolák számára nyújt segítséget az intézményi szintű pályakövetés bevezetéséhez. Az intézményi pályakövetés célja – a jelen módszertani ajánlás kidolgozásának alapjául szolgáló EQAVET Ajánlás értelmezésében – a végzettek foglalkoztathatóságának támogatása, a szakképzés változó munkaerőpiaci igényekhez való alkalmazkodásának javítása és a képzésnek a tanulók, így például a hátrányos helyzetű csoportok igényeihez való adaptálásának támogatása⁴. E pályakövetés az intézményi minőségfejlesztéshez nyújt

¹ Készítette: Bükki Eszter, Hornyák János, Keveiné Mészáros Erika, Marton József, Molnárné Stadler Katalin és Toldi Attila

² A tanulmány az Európai Unió támogatásával megvalósult EQAVET NRP FEJLESZTÉS 2017-2019-es projektben készült tanulmány összegzése, a szakmai anyag teljes terjedelmében az EQAVET NRP honlapján – <http://egavet.nive.hu> – érhető el.

³ Hordósy, R.; Király, G.; Mártonfi, Gy. (2012). Intézményi és helyi pályakövetés a szakképzésben. *Új Pedagógiai Szemle* 2012/11-12. 113-151.

http://folyoiratok.ofi.hu/sites/default/files/article_attachments/upsz_2012_11-12_09.pdf

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács Ajánlása a szakoktatás és szakképzés európai minőségbiztosítási referenciakeretének létrehozásáról.

adatokat, információkat. Módszerét tekintve a végzés után egy adott időpontban végzett egyszeri, de rendszeresen (évente) megismételt felméréseket jelent, melynek során az iskolák egyrészt a végzettjeik munkaerőpiaci helyzetét mérik fel, másrészt a végzettek és az őket alkalmazó munkáltatók képzéssel való elégedettségét is értékelik. E pályakövetés tehát elsősorban a képzésből a munkába való átmenet felmérésére lehet alkalmas, melynek eredményei segíthetik az iskolákat a helyi munkaerőpiaci igényekhez jobban alkalmazkodó képzési kínálat és tartalom fejlesztésében, és így a végzettek foglalkoztathatóságának javításában, de az eredmények felhasználhatók az iskola pályaaorientációs és marketing tevékenységeiben is. A pályakövetés intézményi szintű bevezetését ösztönzi ugyanakkor egy külső elvárás, a 2017. októberi jogszabályi változás is, miszerint a 2018/2019-es tanévtől kezdődően a szakképző iskolák országos pedagógiai-szakmai ellenőrzése – és a hozzá kapcsolódó önértékelés – során alkalmazott eszközök az EQAVET Keretrendszerhez igazodnak.⁵

E bevezetést követően a szakképzési pályakövetés európai uniós és hazai kontextusát (szakpolitikák, gyakorlat) és a 2017 őszén folytatott kutatásunk eredményeit mutatjuk be röviden, majd a pályakövetés jogszabályi háttérét tárgyaljuk. Ezt követően a tanulmányban meghatározzuk az intézményi pályakövetés célját és az annak bevezetését támogató módszertani ajánlásunk kidolgozásának elveit. Az intézményi pályakövetés megvalósítására vonatkozó módszertani ajánlások a tanulmány végén olvashatók.

A szakképzési pályakövetés európai uniós és hazai kontextusa

A szakképzésben végzetek pályakövetése kiemelt szakpolitikai célkitűzéssé vált az elmúlt évtizedben mind itthon, mind az Európai Unióban. A téma egyértelmű felértékelődését mutatja a jelenlegi európai uniós szakpolitikában a közelmúltban elfogadott *Tanácsi Ajánlás a végzettek pályakövetéséről*, mely a felsőoktatásban és a szakképzésben végzetek pályakövetését célzó nemzeti rendszerek fejlesztésének támogatását, illetve e téren a kölcsönös tapasztalatcserét és tanulást célzó európai uniós együttműködés kialakítását célozza.⁶ A *Tanácsi Ajánlás* kiindulópontja, hogy a végzetek foglalkoztathatósága sok tagállamban jelent problémát, e problémák okainak megértéséhez és megoldásához pedig elengedhetetlen a végzetek szakmai pályafutásáról szóló jó minőségű információk gyűjtése. A pályakövetésből származó adatok gyűjtése, elemzése és felhasználása szükséges a tanulók megalapozott továbbtanulási döntéseinek segítéséhez éppúgy, mint a szakpolitika-fejlesztés és az oktatási programok tervezésének támogatásához. A dokumentum hangsúlyozza ugyanakkor, hogy az iskolából a munka világába történő átmenet folyamatát nem csupán a gazdasági kontextus, a képesítés szintje és a tanulmányok (szakma) területe határozza meg, de hatással vannak erre társadalmi-demográfiai tényezők és a végzetek családi szocioökonómiai háttere is. A pályakövetésből szerzett adatok megfelelő értelmezéséhez ezért nagyon fontos e tényezők hatását vizsgáló adatok gyűjtése is.

A 2017. évi *Tanácsi Ajánlás a végzettek* (valamint szükség esetén a lemorzsolódottak) pályájáról szóló adatok elérhetőségének és minőségének javítását ajánlja a tagállamok számára, ennek keretében pedig olyan pályakövetési rendszerek létrehozását, melyek része lehet:

- az oktatási, adózási, népességi és társadalombiztosítási adatbázisokból származó releváns anonimizált adminisztratív statisztikai adatok gyűjtése;
- rendszer, illetve, ahol lehetséges, intézményi szintű longitudinális pályakövetési felmérések kifejlesztése a végzetek pályájára vonatkozó kvalitatív adatok megismerése érdekében;

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009H0708%2801%29>

⁵ 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról. 152. § (2) és 193. § (27). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200020.EMM&celpara=>

⁶ A *Tanács Ajánlása a pályakövetésről*.

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1513799260298&uri=CELEX:32017H1209\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1513799260298&uri=CELEX:32017H1209(01)).

- a különböző forrásból származó adatok anonim módon történő összekapcsolása annak érdekében, hogy a végzettek pályájáról összetett képet kaphassanak.

A dokumentum egy szakértői hálózat létrehozását is javasolja a tagállami együttműködés és kölcsönös tanulás elősegítése érdekében, mely összehasonlítható adatok és közös meghatározások és módszertani elvek kialakításának lehetőségeit vizsgálná. A Tanács a pályakövetési adatok megfelelő időben történő, rendszeres és széles körű terjesztését és felhasználását a következő célokra ajánlja:

- pályatanácsadás erősítése;
- tantervek tervezésének és felülvizsgálatának támogatása;
- a készségek megfelelőségének javítása a versenyképesség és innováció támogatása és a készséghiányok megoldása érdekében;
- a foglalkoztatási, oktatási és társadalmi szükségletekre irányuló tervezés és azok előrejelzése;
- nemzeti és EU-s szintű szakpolitika fejlesztéséhez való hozzájárulás.

E 2017 novemberében elfogadott *Tanácsi Ajánlás* (a dokumentum szövegében is hivatkozott) előzményének tekinthető a szakképzés minőségének javítását célzó 2002-ben indult *Koppenhágai Folyamat* terén tett előre lépések legutóbbi értékelése, a *Rigai Következtetések* (2015) pályakövetésre vonatkozó ajánlásai és vállalásai.⁷ E dokumentumban a tagállamok képviselői az öt közép-távú (2015-2020) kiemelt feladat egyikeként határozták meg a tanulási kimeneteken alapuló „folyamatos információs és visszacsatolási hurkok” kialakítását a szakképzési minőségbiztosítási mechanizmusok továbbfejlesztése részeként. Az e célt szolgáló konkrét tevékenységek között ajánlják:

- a szakképző intézmények ösztönzését a szakképzésben végzettek foglalkoztathatóságára vonatkozó információk, illetve a tanulásra, a munkaerőpiaci belépésre és az életpálya alakulására vonatkozó kombinált adatok gyűjtésére és felhasználására;
- koherens adatgyűjtési és adatelemzési rendszerek és olyan mechanizmusok kiépítését, melyek a monitoring eredményeinek visszacsatolását szolgálják a képzés adaptálása érdekében;
- a helyi és regionális hatóságok, valamint a szakképző intézmények kapacitásfejlesztését annak érdekében, hogy a minőségbiztosításból és annak részeként a pályakövetésből szerzett információkat alkalmazhassák a tantervek, foglalkozási profilok és a szakképesítések tartalmának fejlesztésében, az új gazdasági és technikai követelményeknek megfelelően.

A Rigai Következtetések (amint a 2017. évi Tanácsi Ajánlás is) hivatkozik az európai uniós szakképzési minőségbiztosítási és minőségfejlesztési rendszerek fejlesztésének támogatását célzó 2009. évi *EQAVET Ajánlásra* (*European Quality Assurance Framework for Vocational Education and Training*, azaz az *Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Referencia Keretrendszer*), mellyel összhangban kell e minőségbiztosításra és pályakövetésre vonatkozó fejlesztéseket megvalósítani. A tagállami fejlesztések számára referenciaként szolgáló EQAVET+ Keretrendszerben a végzettek pályakövetése több ponton releváns és fontos eszközként jelenik meg az EQAVET minőségbiztosítási és minőségfejlesztési ciklus közös minőségi kritériumai és az azokat részletező indikatív jellemzők kontextusában. E Keretrendszer tíz *minőségindikátort* is meghatároz, amelyek a szakképzés eredményességének mérésére, és így a folyamatos fejlesztés folyamatának keretében szolgálhatnak rendszer szinten. Egy részük pedig intézményi szinten is alkalmazható: akár egy „eszköztár” értelmében, amiből a felhasználók szabadon válogathatják ki a saját igényeiknek és szükségleteiknek leginkább megfelelő mutatókat, akár „szisztematikus” módon használva őket úgy, mint amik mind kapcsolódnak egymáshoz és beágyazottak a minőségbiztosítási megközelítésbe (azaz input, folyamat,

⁷ *Riga Conclusions* (2016). *Declaration of the Ministers in charge of vocational education and training of EU Member States, Candidate Countries, European Economic Area Countries.*

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

output és kimenet, valamint kontextus indikátorok).⁸ E tíz indikátor közül két kimenet-mutató kapcsolódik közvetlenül a végzetek pályakövetéséhez, melyek mind rendszer, mind intézményi szinten értelmezhetőek:

- az 5. „A szakképzési programok résztvevőinek elhelyezkedési aránya” indikátor a szakképzésben végzetek munkaerőpiaci helyzetéről nyújt információkat.
- a 6. „A megszerzett képesség hasznosítása a munkahelyen” indikátor a szakképzésben végzetek foglalkozását, valamint a végzeteknek és a munkaadóknak a képzés során megszerzett képességekkel/kompetenciákkal való elégedettségének mértékét vizsgálja.

A szakképzésben végzetek pályakövetése a kiemelt szakpolitikai figyelem és erőfeszítések ellenére sem tekinthető minden uniós tagállamban rendszeresen és szisztematikusan folytatott tevékenységnek. Egy 2017-ben folytatott uniós kutatás eredményei alapján a 28 tagállam közül 24-ben van valamilyen pályakövetéssel kapcsolatos intézkedés és csak 19-ben folyik rendszeres, országos szintű pályakövetés.⁹ A kutatás 85 releváns intézkedést azonosított a 24 tagállamban, de ezek közül csupán 39 irányul kifejezetten a szakképzésben végzetekre. Az intézkedések nagy része felmérést alkalmaz (50 intézkedés, ebből 42 csak kvantitatív felmérést), 26 intézkedés esetében országos adminisztratív adatbázisok egyéni szintű összekapcsolásával végeznek vizsgálatokat, kilenc intézkedés (hat országban) pedig mindkét adatgyűjtési eszközt alkalmazza. E pályakövetési gyakorlatok többségében (44) a teljes referenciacsoportot követik, a többi viszont mintavételt alkalmaz, ezek kb. fele (19) kényelmi mintavételt, ami korlátozza az eredmények általánosíthatóságát. A 85 azonosított pályakövetési intézkedés közül 46 egyszeri, a végzést követően egy adott időpontban végzett felmérést végez, 37-ben több időpontban is felméri egy adott végzős csoport helyzetét. A pályakövetésből származó adatok felhasználása is eltérő a tagországokban, van, ahol ezeket szisztematikusan felhasználják a szakpolitikai tervezésben (szakképzési kínálat tervezése, minőségbiztosítási folyamatok támogatása), máshol csak informálisabb felhasználás jellemző, néhány országban pedig a pályaaorientációban is alkalmazzák az eredményeket.

Bár nem kifejezetten pályakövetési célú, de ilyen relevanciával bíró vizsgálatokra itthon is bőven találunk példát (pl. népszámlálás, mikro-cenzusok, munkaerőpiaci előrejelzések és helyzetképek, az Ifjúság kutatássorozat vagy az Életpálya-vizsgálat), a kifejezetten a szakképzésben végzetek pályájának nyomon követését célzó vizsgálatok és gyakorlatok már jóval ritkábbak. Ilyen vizsgálatként elsősorban az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézetének (MKIK GVI) 2008 óta évente ismétlődő ún. *szakiskolai kutatása*, valamint a 2010-2014 között a TÁMOP 3.1.1. „21. századi közoktatás - fejlesztés, koordináció” c. kiemelt projekt keretében végzett országos, reprezentatív *szakképzési pályakövetési kutatássorozat* említhető.¹⁰ Országos pályakövetési rendszer jelenleg nem működik a szakképzésben, annak ellenére, hogy a 2005. évi Szakképzés-fejlesztési stratégia alapján a közoktatási törvény 2007. évi módosítása ezt elrendelte és kidolgozása már a 2000-es évek második felében megindult. Jelenleg a GINOP-6.2.4-VEKOP/16 „A 21. századi szakképzés és felnőttképzés minőségének, valamint tartalmának fejlesztése” c. projekt keretében folynak az országos pályakövetési rendszer bevezetéséhez kapcsolódó munkálatok.

⁸ EQAVET PLA on Indicator 5 Background paper, 2016, 2.

⁹ Beadle, S., Vale, P., Zaidi, A., Luomi-Messerer, K., Bacher, T., Humpl, S., Nindl, S., Heinrich, M. (2018). *Mapping of VET graduate tracking measures in EU Member States. Final Report*. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=19209&langId=en>

¹⁰ Az MKIK GVI szakiskolai kutatásának eredményei itt érhetőek el: <http://gvi.hu/kutatasaink/szakkepzes>. A TÁMOP projekt eredményeit bemutató tanulmány-kötetek és cikkek: Tomasz, G. (2012). *Párhuzamok – kanyarok. Szakképzettek pályakövetése*. Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. <http://ofi.hu/kiadvany/parhuzamok-kanyarok>; Ercsei, K. (2015). *Tanulási utak – pályautak. A szakképzésben tanulók pályakövetése*. Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. <http://ofi.hu/kiadvany/tanulasi-utak-palyautak>; Fehérvári, A. (2016). Pályakövetési vizsgálatok a szakképzésben. *Educatio* 2016/1. <http://folyoiratok.ofi.hu/educatio/palyakovetesi-vizsgalatok-a-szakkepzesben>

Az országos szintű pályakövetés hiánya ellenére korábbi kutatási eredmények azt mutatták, hogy a pályakövetés már hosszabb ideje tartós prioritást jelent a hazai iskolarendszerű szakképzést folytató intézmények számára és a 2000-es évek során, részben a TISZK rendszer kiépítését támogató pályázati projekteknek köszönhetően, nőtt az intézmények tényleges pályakövetési aktivitása is.¹¹ E pályakövetés hazai elterjedtségére és gyakorlatára vonatkozó adatok azonban egy 2009-2010-ben végzett kutatásból származtak, ezért az az intézményi szintű pályakövetés módszertani ajánlásának kidolgozását célzó „EQAVET NRP Fejlesztés Projekt – 2017-2019” 3. alprojektjének keretében 2017 őszén kutatást folytattunk a hazai szakképző intézményekben a jelenleg folyó pályakövetési gyakorlatok feltérképezése, valamint az intézményvezetők pályakövetéssel kapcsolatos nézeteinek és igényeinek feltérképezése érdekében.

Kutatásunkban szakirodalom-elemzés, kérdőíves felmérés, valamint interjúk segítségével vizsgáltuk a szakképző intézmények jelenlegi pályakövetési gyakorlatát, valamint az intézményvezetők nézeteit az intézményi pályakövetés fontosságáról, eredményes módszereiről, az eredmények felhasználási területeiről, a pályakövetési tevékenység akadályairól és az igényelt támogatásról. Kutatásunkba a szakképzési centrumok mellett bevontuk a Földművelésügyi Minisztérium által fenntartott agrár szakképzést folytató iskolákat, valamint egyes egyházi, alapítványi és magán fenntartású szakképző intézményeket. A felmérés eredményei azt mutatták, hogy az intézményvezetők nagyon fontosnak tartják az intézményi pályakövetést és a válaszadó iskolák majdnem fele tesz is több-kevesebb kísérletet a végzetek munkaerő-piaci helyzetének legalább egyszeri felmérésére a végzést követő néhány hónapon belül. Az adatgyűjtést túlnyomó részben és legeredményesebben (gyakran 90% körüli válaszadási aránnyal) az osztályfőnökök végzik, felhasználva személyes kapcsolataikat a végzettekkel és többféle adatgyűjtési (infokommunikációs eszközöket használó) csatornát. Ezekben az iskolákban tehát sikerül biztosítani a pályakövetéshez szükséges emberi erőforrást, a pályakövetést nem folytató iskolákban viszont éppen ez, az adatgyűjtéshez – és aztán az elemzéshez – szükséges munkaerő biztosítása jelenti az egyik fő problémát. Sokan akadályként jelölték meg a pályakövetési tevékenység anyagi támogatásának hiányát is, bár a pályakövetést végző intézmények leírásaiban ez nem merült fel szempontként. Az adatok mélyebb szintű elemzésére viszonylag kevés helyen kerül sor, ennek oka lehet az alacsony válaszadási arány (bár számos iskola ennek ellenkezőjéről számolt be), illetve a gyűjtött adatok korlátozott köre, továbbá módszertani ismeretek hiánya is. A pályakövetés eredményeinek felhasználása is nagy változatosságot mutat, de összességében legfontosabb területnek a képzési szerkezet/kínálat tervezése, illetve a pályorientációban és a marketingben való felhasználás mutatkozik. A válaszolók kétharmada tervezi, hogy a közeljövőben szakképzési centrum (SZC), illetve iskolai szintű pályakövetést vezet be. Az intézményvezetők túlnyomó része igényelne módszertani támogatást (különösen egy útmutató formájában), valamint dedikált humán és anyagi erőforrások, illetve informatikai támogatás biztosítását az intézményi pályakövetés bevezetéséhez és működtetéséhez.

2017 őszén folytatott kutatásunk tehát megerősítette egyrészt azt, hogy az intézményvezetők túlnyomó többsége fontosnak tartja, illetve tartaná a rendszeres intézményi pályakövetési tevékenység folytatását, másrészt azt, hogy nagy az igény e tevékenység folytatását segítő módszertani támogatásra. Jelen tanulmány ez utóbbi célt szolgálja, felhasználva e kutatás eredményei alapján levont tanulságokat, valamint az EQAVET+ Keretrendszer e témakörben született módszertani és egyéb anyagait, kiegészítve mindezt a módszertani ajánlás elkészítésében résztvevő szakértők saját, illetve intézményük pályakövetési gyakorlatában szerzett tapasztalataival.

¹¹ Hordósy és mtsai, 2012.

A pályakövetés hazai jogszabályi környezete

A szakképzésben végzettek pályakövetését célzó országos szintű rendszer kidolgozása már a 2000-es évek második felében megindult (a 2005. évi *Szakképzés-fejlesztési stratégia* alapján eredetileg a közoktatási törvény 2007. évi módosítása rendelte ezt el az iskolai rendszerű szakképzésre vonatkozóan), azonban e rendszer máig nem került bevezetésre. Jelenleg a 2011 decemberében elfogadott új *szakképzési törvény* 86. paragrafusában rendelkezik az iskolai rendszerű szakképzésben végzettek pályakövetésével kapcsolatos kötelezettségekről a végzettek, a szakképző iskolák és a végzeteket alkalmazó munkáltatók tekintetében:

86. § (1) Az iskolai rendszerű képzésben részt vevő tanuló a komplex szakmai vizsgája sikeres befejezését követő három éven belül – a pályakövetésről szóló kormányrendeletben meghatározottak szerint – adatot szolgáltat a pályakövetési rendszernek az iskolában megszerzett, államilag elismert szakképesítése hasznosulásával kapcsolatban, feltéve, hogy nem létesített foglalkoztatási jogviszonyt.

(2) A szakképző iskola a pályakövetésről szóló kormányrendeletben meghatározottak szerint jelentés megküldésével szolgáltat adatot a pályakövetési rendszer működtetéséért felelős szerv részére a vele tanulói jogviszonyban állt tanulók komplex szakmai vizsgájával kapcsolatban. A jelentés tartalmazza a vizsgázó nevét, oktatási azonosító számát, a megszerzett szakképesítés megnevezését, a vizsga helyét és időpontját. Az adatok személyazonosításra alkalmatlan módon feldolgozhatók, iskolánként csoportosíthatók és nyilvánosságra hozhatók. Az adatok a megküldéstől számított harminc évig tárolhatók.

(3) A szakképző iskola a honlapján – egyedi azonosításra alkalmatlan módon – nyilvánosságra hozza a szakképzési évfolyamon tanulmányaikat befejezők munkaerő-piaci helyzetével kapcsolatos, a pályakövetési rendszerben keletkezett adatokat, információkat.

[...]

(6) Ha a volt tanuló vagy iskolarendszeren kívüli képzésben részt vett felnőtt az adatszolgáltatás időpontjában vállalkozó vagy önfoglalkoztatóvá vált, közli a pályakövetési rendszer működtetéséért felelős szerv felé, hogy milyen vállalkozást, tevékenységet végez.

(7) Ha a volt tanuló vagy az iskolarendszeren kívüli szakképzésben részt vett felnőtt foglalkoztatási jogviszonyt létesített, a foglalkoztató szolgáltat adatot a pályakövetési rendszer részére. Az adatszolgáltatás keretében közölni kell, hogy a volt tanulót milyen munkakörben foglalkoztatják, illetve milyen tevékenységet lát el.¹²

A szakképzési törvény 2015. évi módosítása a fentiek mellett a létező országos adminisztratív adatbázisok egyéni szintű összekapcsolását is elrendeli az országos pályakövetési rendszer működtetése érdekében:

(8) A foglalkoztatottakról a pályakövetési rendszer működtetéséhez – a pályakövetésről szóló kormányrendeletben meghatározottak szerint – a pályakövetési rendszer működtetéséért felelős szervnek adatot szolgáltat*

a) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal az Art. 1. melléklet 7. pontjában,*

b) a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 96. § (2) bekezdés d) pontjában,

c) az oktatásért felelős miniszter köznevelési feladatkörébe tartozó egyes feladatainak ellátására kijelölt szerv a köznevelési információs rendszerben meghatározott adatokról. A pályakövetési rendszer működtetéséért felelős szerv az adatokat kezelheti, feldolgozhatja és konkrét személyhez kapcsolás

¹² 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100187.TV>

nélkül összekapcsolhatja a komplex szakmai vizsgákról kiadott bizonyítványok és az oktatási azonosítók adatbázisával.

A pályakövetési rendszer működtetéséért felelős szerv a 319/2014. (XII.13.) kormányrendelet értelmében a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH). A szakképzési törvény 86. § (1) bekezdése alapján „a pályakövetési rendszer működésére, az adatszolgáltatás rendjére, továbbá a pályakövetési rendszer működtetéséért felelős szerv feladataira vonatkozó részletes szabályokat kormányrendelet állapítja meg”.

A szakképzési pályakövetés jövőben bevezetendő országos rendszerében az iskolai rendszerű szakképzést folytató intézmények egyedüli kötelezettsége tehát az lesz, hogy a végzettek komplex vizsgájával kapcsolatban jelentést küldjenek az NSZFH részére. A szakképzési törvény nem rendelkezik az intézmények alapján folytatható *intézményi szintű pályakövetésről*. Ez utóbbira vonatkozóan a jogszabályokban jelenleg nem találunk közvetlen utalást, közvetetten azonban igen. A *nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról* szóló 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 152. § (2) és 193. § (27) bekezdései alapján az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés során a szakképző iskolákban alkalmazandó ellenőrzési eszközöket az Oktatási Hivatal az EQAVET ajánlásait figyelembe véve dolgozza ki, melyek alkalmazása a 2018/2019-es tanévtől kötelező:

152. § (2) Az ellenőrzési eszközöket – szakképző iskolában folytatott pedagógiai szakmai ellenőrzés során az Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Referencia Keretrendszere (a továbbiakban: EQAVET) alapján elkészült ellenőrzési eszközöket is figyelembe véve – a hivatal dolgozza ki, és az oktatásért felelős miniszter hagyja jóvá.*

193. § (27) Az EQAVET alapján a hivatal által átdolgozott ellenőrzési eszközöket a szakképző iskolában az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés során a 2018/2019-es tanévtől kezdődően kell alkalmazni.*

A jelenleg jóváhagyás alatt álló, az EQAVET+ Keretrendszer alapján a szakképző iskolák számára átdolgozott tanfelügyeleti és önértékelési kézikönyvek értékelési követelményrendszere elvárja az intézményi pályakövetési gyakorlat működtetését, valamint az EQAVET 5. és 6. indikátorok alapján folytatott adatgyűjtést és az adatok intézményfejlesztési folyamatba történő visszacsatolását.

Az intézményi szintű pályakövetés módszertani ajánlásának célja

A 2009-ben elfogadott *Európai Szakképzési Minőségbiztosítási Referencia Keretrendszer* (EQAVET), illetve a felülvizsgálat után kiadott EQAVET+ Keretrendszer a tagállami fejlesztések számára követelményként határozza meg a végzettek pályakövetését, azzal a szándékkal, hogy rendszer és intézményi szinten is adatokat kapjanak a szakképzés eredményességéről, munkaerőpiaci hasznosulásáról. Majd az adatok elemzése alapján, a partnerek bevonásával elhatározott intézkedésekkel érik el a szakképzés minőségének fejlesztését.

Jelen ajánlás az iskolai rendszerű szakképzést folytató intézmények számára kíván módszertani segítséget nyújtani a pályakövetési rendszerük kialakításához. Mint ilyen, abban is segíti az intézményeket, hogy a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet, a 326/2013. (VIII. 31.) Kormányrendelet felhatalmazása alapján, az Oktatási Hivatal által kidolgozott Önértékelési Kézikönyv pályakövetésre vonatkozó követelményét teljesíteni tudják. Az intézmény átfogó önértékelésére 5 évente egyszer kerül sor, azonban az elemzéshez az adatokat az éves önértékelési tervben feltüntetett módon rendszeresen gyűjteni kell.

A pályakövetés részeként a végzett tanulókon kívül az iskolai rendszerű szakképzést folytató intézmények munkaerőpiaci partnereinek, a gyakorlati képzést folytató gazdálkodóknak a véleményfelmérésére is sor kerül. Így a pályakövetés tartalmazza a végzett tanulók munkaerőpiaci

helyzetének felmérését, valamint a szakképzés során végzett felkészítés eredményességéről, a munkavállalók és a munkáltatók ezzel kapcsolatos elégedettségéről is ad információt.

Az önértékelés részeként végzett pályakövetést követően az intézmény felülvizsgálja tevékenységét, az intézmény vezetője az intézmény fejlesztésére intézkedési tervet készít és fogadtat el. Az intézkedési tervek végrehajtását és eredményességét a következő önértékelések és tanfelügyeleti ellenőrzések során mérik vissza és értékelik. A megvalósult fejlesztések a szakképzési szolgáltatás minőségének folyamatos javítását szolgálják.

Az EQAVET+ Keretrendszer *tíz minőségindikátorából* a pályakövetéshez kapcsolódó indikátorok:

- a 4. „A szakképzési programokat elvégzők aránya” indikátor a szakképzési programokat sikeresen elvégzők számáról, arányáról ad információt, bemenő adatot a pályakövetési vizsgálathoz.

Az adott szakképző intézményben a sikeresen végzett tanulók aránya a szakképzésben részt vett tanulók számához viszonyítva, meghatározott időpontban a képzés elvégzése után, a program típusa és az egyéni kritériumok szerint.

- az 5. „A szakképzési programok résztvevőinek elhelyezkedési aránya” indikátor a szakképzésben végzetek munkaerő-piaci helyzetéről nyújt információkat.

A munkaerőpiacon sikeresen elhelyezkedett iskolai rendszerű szakképzésben részt vett tanulók aránya a sikeresen végzett tanulók számához viszonyítva meghatározott időpontban (6-12-24-36 hónappal) a vizsga után adott szakképzést folytató intézményben.

a) a szakképzésben részt vett tanulók közül a foglalkoztatottak aránya meghatározott időpontban a képzés elvégzése után, a program típusa és az egyéni kritériumok szerint.

b) A továbbtanulók aránya az adott szakképző intézményben sikeresen végzett tanulók számához viszonyítva, meghatározott időpontban a képzés elvégzése után, a program típusa és az egyéni kritériumok szerint;

- a 6. „A megszerzett képesség hasznosítása a munkahelyen” indikátor a szakképzésben végzetek foglalkozását, valamint a végzeteknek és a munkaadóknak a képzés során megszerzett képességekkel/kompetenciákkal való elégedettségének mértékét vizsgálja.

a.) Az iskolai rendszerű szakképzést folytató intézményben a szakképzést 12-36 hónappal korábban sikeresen befejezők közül a végzettségének megfelelő munkakörben dolgozók százalékos aránya.

b1.) Az adott iskolai rendszerű szakképzést folytató intézményben a szakképzést 12-36 hónappal korábban sikeresen befejezett munkavállalók százalékos elégedettsége azzal, hogy a felkészítésük megfelel a jelenlegi foglalkozásuknak.

b2.) Az adott iskolai rendszerű szakképzést folytató intézményben a szakképzést 12-36 hónappal korábban sikeresen befejezett tanulókat foglalkoztató munkáltatók százalékos elégedettsége a szakképesítésüknek megfelelő munkakörben foglalkoztatott munkavállalók felkészítésével, a munkavégzéshez szükséges kompetenciáikkal.

b3.) Az adott iskolai rendszerű szakképzést folytató intézményben a szakképzést 12-36 hónappal korábban sikeresen befejezett tanulókat foglalkoztató munkáltatók százalékos elégedettsége a munkavállalók általános munkavállalói kompetenciáival.

Összefoglalva, az iskolai rendszerű szakképzésben alkalmazható intézményi pályakövetés módszertanának kidolgozása azt szolgálja, hogy

- a szakképzést folytató intézmények minőségfejlesztésének egyik területe így egységes elvek mentén valósulhat meg,
- az intézményi önértékelés részeként a pályakövetés EQAVET+ követelményeknek megfelelően valósuljon meg és a pályakövetéshez kapcsolódó minőségi indikátorok (5. és 6. indikátor) meghatározásra és alkalmazásra kerüljenek,
- az intézmények saját pályakövetési szabályainak kialakításához kapjanak eljárási, módszertani segítséget,
- az intézményekben fejlődjön a minőségfejlesztési kultúra azáltal, hogy a módszertan követi a minőségbiztosítás általános elveit, az EQAVET Minőségbiztosítási Ciklust,
- a módszertani ajánlás alapja lehet kapcsolódó továbbképzések kidolgozásának, amelyek segítségével a szakemberek szakmai támogatást kapnak a pályakövetési módszertan alkalmazásához.

Az intézményi szintű pályakövetési rendszer kialakításának elvei

Az EQAVET Ajánlás és a fejlesztést megelőző kutatás alapján a pályakövetés intézményi módszertanának kidolgozása az alábbi **elvek** mentén történt:

- Az önértékelés részeként végzett pályakövetést követően a nyert adatok alapul szolgáljanak ahhoz, hogy az intézmény felülvizsgálja és javítsa tevékenységét.
- Ehhez az intézmény vezetője az intézmény fejlesztésére megalapozott intézkedési tervet tudjon készíteni. A megvalósult fejlesztések a szakképzési szolgáltatás minőségének folyamatos javítását szolgálják.
- Az intézményi pályakövetés módszertani ajánlása az EQAVET+ Keretrendszer célkitűzéseit és elvárásait, valamint a pályakövetésre vonatkozó európai uniós szakpolitikai ajánlásokat vegye figyelembe.
- A választott módszertan illeszkedjen a 20/2012 EMMI rendelet 145.§-a szerint 5 évente elvégzendő intézményi önértékelés és pedagógiai szakmai ellenőrzés (külső értékelés) követelményeihez.
- Az intézményi pályakövetés ajánlott módszertana illeszkedjen az iskolai tanév rendjéhez.
- Az ajánlott módszertan ne igényeljen jelentős többleterőforrást, speciális képzettségű külső szakemberek igénybevételét.
- A végzett tanulók adatainak feldolgozásánál törekedni kell az iskolai adminisztrációs szoftverek által nyújtott lehetőségek kihasználására.
- A pályakövetés eredményeinek felhasználása legyen hatással a képzési szerkezet/kínálat helyi tervezésére, a képzések tantervi fejlesztésére, illetve a pályorientációra, és az intézményi marketingre.
- A pályakövetés során személyes adatok kezelésére kerül sor, ezért szükséges a személyes adatok védelméről szóló jogszabályok előírásainak alkalmazása.

A fenti elvek figyelembe vételével az iskolai rendszerű szakképzés intézményi pályakövetési rendszerét egy **kétszintű eljárásra** építve javasoljuk kialakítani:

- Az intézményi szintű **rövid távú pályakövetést** hat hónappal a képzés sikeres befejezését követően, minden tanévben az osztályfőnökök közreműködésével javasoljuk elvégezni. A felmérés segítségével

valamennyi végzett tanuló bevonásával meghatározható a képzést sikeresen befejezők, a továbbtanulók, a foglalkoztatottak, és a szakképesítésüknek megfelelő munkakörben foglalkoztatottak aránya.

- Az intézményi szintű **munkaerőpiaci bevélszvizsgálatot** 5 évenként, az intézményi önértékelés részeként, az önértékelési csoport bevonásával, mintavételezés alapján javasoljuk elvégezni. Ennek keretében a szakképzést 12-36 hónappal korábban sikeresen befejezők munkaerőpiaci státuszát, helyzetét vizsgáljuk. A felmérés során az intézményi szakképzéssel kapcsolatos elégedettség felmérésére is sor kerül. A szakképesítésüknek megfelelő munkakörben elhelyezkedett munkavállalók és munkáltatóik körében készített kérdőíves felmérés, interjúk segítségével az intézmények adatokhoz jutnak arról, hogy a szakmai felkészítés mennyire felel meg a munkaerőpiaci elvárásoknak.

Az évente végzett rövid távú pályakövetés a munkaerőpiaci bevélszvizsgálattal együtt alapot ad az öt évenként esedékes intézményi önértékelés elvégzéséhez. Ennek eredményeképpen fejlesztési irányok, intézkedési tervek fogalmazhatók meg.

Ezzel együtt az adott iskolai rendszerű szakképzés munkaerő-piaci hasznosulásának, illetve a munkaerő-piaci igények mérése is megvalósulhat annak érdekében, hogy a szakképzés érzékenyebben reagáljon a változó munkaerő-piaci igényekre.

A következőkben az intézményi szintű rövid távú pályakövetés módszertani ajánlását mutatjuk be.

Intézményi szintű rövid távú pályakövetés

A felmérés célja

A pályakövetési rendszer az első szakmai végzettséget megszerzett fiatalok pályakövetésére szolgál. Az első szakképzettség megszerzhető középszinten szakgimnáziumban, szakközépiskolákban és szakiskolákban (HÍD program).

Az intézményi rövid távú pályakövetéssel az intézmények 6 hónappal a végzést követően adatokat gyűjthetnek a szakképesítésüket sikeresen befejezők munkaerőpiaci helyzetéről. A foglalkoztatottak között vizsgálják általában az elhelyezkedést, a szakképesítésüknek megfelelő munkakörben foglalkoztatást, a hazai és a külföldi munkavállalást. A továbbtanulók esetében a szakirányú, valamint a közép- és felsőfokú tanulmányokról is gyűjtenek adatokat. Az adatokból az EQAVET+ Keretrendszer 5. (a végzettek továbbhaladásáról szóló indikátor) és a 6/a (szakirányban foglalkoztatottak aránya) indikátor meghatározására is vállalkozhatnak. A felmérést minden tanévben a végzősök tanulmányai befejezését követő 6 hónap elteltével ajánlott elvégezni. A felmérés eredményei alapjául szolgálnak az intézményi minőségfejlesztésnek.

Az érintett EQAVET indikátorok meghatározása:

- A képzés befejezését követő 6 hónappal az adott szakképző intézményben a sikeresen végzett tanulók aránya a szakképzésben részt vett tanulók számához viszonyítva. (Összesen, ágazonként, szakképesítésenként) **(EQAVET 4. intézményi indikátor, az 5. intézményi indikátor bemeneti adata)**
- A képzés befejezését követő 6 hónappal az adott szakképző intézményben a szakképzésben sikeresen végzett tanulók számához viszonyítva a foglalkoztatottak száma. (Összesen, ágazonként, szakképesítésenként) **(5. intézményi indikátor)**

- A képzés befejezését követő 6 hónappal az adott szakképző intézményben sikeresen végzett tanulók számához viszonyítva a továbbtanulók száma. (Összesen, ágazatonként, szakképesítésenként) (5. intézményi indikátor kiegészítő adata)
- A képzés befejezését követő 6 hónappal az adott szakképző intézményben a szakképzést sikeresen befejezők közül végzettségének megfelelő munkakörben dolgozók százalékos aránya. (Összesen, ágazatonként, szakképesítésenként) **(6/a intézményi indikátor)**

Jelen ajánlás alkalmazásával a fenti EQAVET indikátorok intézményi szinten történő meghatározásán túl további intézményi indikátorok is meghatározhatók, pl. a szakirányban/nem szakirányban továbbtanuló végzett tanulók aránya, valamint országon belüli, illetve nemzetközi munkavállalói mobilitással kapcsolatos mutatók.

A felmérés célcsoportja

Az előző tanévben tanulóikat befejező, szakiskolában az első rész-szakképesítést, valamint szakközépiskolában az első szakképesítést megszerzők, valamint érettségizők és szakgimnáziumban sikeres ágazati érettségiző, illetve sikeres szakképzettséget szerző tanulók.

A felmérés tartalmi elemei:

Az adott intézményben szakképzésben részt vett tanulók adatközlése kiterjed egyrészt a sikeres szakmai vizsga teljesítésére, a munkaerő-piaci helyzetükre, azaz arra, hogy munkába álltak-e, illetve tanulmányokat folytatnak-e vagy sem. A vizsgálat tárgya továbbá, hogy a megszerzett szakmájukban vagy egyéb szakmában dolgoznak-e, illetve munkahelyük Magyarországon vagy külföldön van-e.

A vizsgálat arra is kiterjed, hogy amennyiben a tanuló a felmérés időpontjában nem rendelkezik munkahellyel, ennek mi az oka (pl. nem talált munkahelyet, vagy egészségügyi, családi illetve egyéb okok miatt). Továbbtanulás választása esetén a magasabb szintű végzettség elérése vagy második szakma megszerzése a cél (szakmacsoporton belül vagy kívül).

A felmérés során begyűjtött adatok alapján többféle indikátor meghatározható, amelyek segítségével képet kapunk az intézmény szakképző tevékenységének eredményességéről. A jelen módszertani ajánlásban a vonatkozó EQAVET indikátorok meghatározásához nyújtunk segítséget.

A felmérés során meghatározásra kerülő EQAVET indikátorok:

- Az adott szakképző intézményben a sikeresen végzett tanulók aránya a szakképzésben részt vett tanulók számához viszonyítva. (Összesen, ágazatonként, szakképesítésenként) **(EQAVET 4. intézményi indikátor, az 5. intézményi indikátor bemeneti adata)**

A sikeresen végzettek arányának számítási módja:

A szakképző intézményben sikeresen végzett tanulók számát el kell osztani a szakképző intézményben szakképzésben részt vett végzős tanulók számával, majd szorozni 100-al.

képlettel:

$$N_{\text{sikeresen végzettek}}(\%) = \frac{\text{a szakképző intézményben sikeresen végzett tanulók száma}}{\text{a szakképző intézményben szakképzésben részt vett végzős tanulók száma}} * 100$$

A továbbtanulók arányának számítási módja:

- A továbbtanulók aránya az adott szakképző intézményben a sikeresen végzett tanulók számához viszonyítva a képzés elvégzése után egy meghatározott időpontban. (Összesen, ágazatonként, szakképesítésenként) **(EQAVET 5. intézményi indikátor)**

képlettel:

$$N_{\text{továbbtanulók}}(\%) = \frac{\text{továbbtanulók száma}}{\text{a szakképző intézményben sikeresen végzett tanulók száma}} * 100$$

- Az adott szakképző intézményben a szakképzésben sikeresen végzett tanulók számához viszonyítva a foglalkoztatottak száma a képzés elvégzése után egy meghatározott időpontban. (Összesen, ágazatonként, szakképesítésenként) **(EQAVET 5. intézményi indikátor)**

Elhelyezkedési mutató számításának módja:

A szakképző intézményben végzett és a munkaerő-piacon foglalkoztatott tanulók munkavállalók számát el kell osztani a szakképző intézményben sikeresen végzett tanulók számával, majd szorozni 100-al.

képlettel:

$$N_{\text{elhelyezkedés}}(\%) = \frac{\text{az intézményben sikeresen végzett és foglalkoztatott elhelyezkedett tanulók száma}}{\text{az intézményben sikeresen végzett tanulók száma}} * 100$$

- Az adott szakképző intézményben a szakképzést sikeresen befejezők közül a képzés elvégzése után egy meghatározott időpontban végzettségének megfelelő munkakörben foglalkoztatottak százalékos aránya. (Összesen, ágazatonként, szakképesítésenként) **(EQAVET 6/a intézményi indikátor)**

Szakképzettségi elhelyezkedési mutató számításának módja:

A szakképző intézményben végzett és a munkaerőpiacon a végzettségének megfelelő munkakörben foglalkoztatott tanulók/munkavállalók számát el kell osztani a szakképző intézményben sikeresen végzett tanulók számával, majd szorozni 100-al.

képlettel:

$$N_{\text{szakképzettségi elh. (\%)}} = \frac{\text{végzettségüknek megfelelő munkakörben elhelyezkedett tanulók száma}}{\text{az intézményben sikeresen végzett tanulók száma}} * 100$$

A pályakövetési felmérés megmutatja tehát, hogy

- a képzésben résztvevők a megelőző tanév szakmai vizsgaidőszakában milyen arányban voltak képesek sikeresen megszerezni a szakképesítésüket,
- az adott képzés mennyire alkalmas a munkaerőpiacon való elhelyezkedésre,
- az adott képzés mennyire alkalmas a továbbtanulásra való felkészítésre,
- a sikeresen végzett tanulók milyen arányban tudnak tanult szakmájukban elhelyezkedni.

A felmérés folyamata

Az intézményi rövid távú pályakövetés céljából végzett felmérés folyamatát az EQAVET Minőségbiztosítási Ciklus lépései mentén mutatjuk be:

Tervezés:

Az intézményi rövid távú pályakövetés adott tanévre vonatkozó feladatainak, időpontjainak áttekintése, megtervezése, munkatervbe történő rögzítése az intézmény vezetőjének a feladata minden tanév megkezdése előtt. A nevelőtestület a tanév előkészítő értekezletén a munkaterv részeként fogadja el a rövid távú pályakövetés megtervezését, amely tartalmazza a feladatokat, felelősöket, határidőket.

Végrehajtás:

- Felmérést végzők: Az előző tanév végzős tanulóinak osztályfőnökei.
- Felmérés folyamata: Az igazgató tájékoztató értekezletet hív össze, ahol a rövid távú pályakövetésben érintettek információkat kapnak az aktuális feladatokról.

Legkésőbb az ágazati érettségi és szakmai vizsga befejezésekor az osztályfőnökök összegyűjtik a végzett tanulók elérhetőségeit (a lehető legtöbb, a tanulók által használt elérhetőségi adatot begyűjtve, pl. e-mail, telefon, közösségi média). Az osztályfőnökök tájékoztatják a tanulókat, hogy fél éven belül a begyűjtött információs csatornák valamelyikén pályakövetési céllal adatok közlésére kérik fel őket, és felhívják a figyelmüket arra, hogy az adatszolgáltatással segíteni tudják az intézmény fejlesztését. Fontos, hogy az intézményben rendelkezzenek a tanulók adatkezelési nyilatkozatával, amelyben hozzájárulásukat adják a pályakövetéssel kapcsolatos adatok kezeléséhez, feldolgozásához, tárolásához is, összhangban az intézmény adatkezelési szabályzatával. Ezt követően az osztályfőnök a

Tanulói adatfelvételi ívet feltölti a végzett tanulók adataival, ezzel előkészíti a rövid távú pályakövetési felmérést.

A munkatervben rögzített időpontban (javasolt időszak az adott tanév november-december) az osztályfőnökök a korábban összegyűjtött elérhetőségi csatornák valamelyikét használva (közösségi média, okostelefon alkalmazások: Skype, Viber, Whats up, Messenger, telefon, illetve személyes találkozás útján) begyűjtik azokat az információkat, amelyekkel az osztály/szakmai csoport pályakövetési összesítő táblázatot fel tudják tölteni adatokkal. A végzettek megkeresésénél használható kérdőív is.

A felmérést végző osztályfőnökök az adatokkal feltöltött osztály/szakmai csoport összesítő táblázatot a munkatervben meghatározott időpontig átadják az önértékelési csoport vezetőjének (javasolt időpont december 20.).

Az önértékelési csoport az osztály/szakmai csoport összesítő táblázatok alapján elkészíti az intézményi összesítő táblázatot.

Elemzés:

Az osztály/szakmai csoport összesítő táblázatok adatainak összegzése és elemzése az igazgató irányításával az önértékelési munkacsoportban történik. Az összesítést követően az elemzés részeként célszerű grafikonokat készíteni az eredmények szemléletesebbé tétele érdekében. A belső partnerek (pl. tanárok, szülők, tanulók) és a külső partnerek (pl. kamara, jelentősebb számú tanuló képzésében résztvevő vállalkozás) képviselőinek bevonása célszerű a folyamatba. Az elemzés eredménye megvitatásra kerül nevelőtestületi körben az első félév értékelésekor.

A rövidtávú pályakövetés összefoglaló eredményei az intézmény döntése alapján kerülnek publikálásra az intézményi információs felületeken.

Felülvizsgálat/fejlesztés:

Az eredmények alapján – szükség esetén – beavatkozási, fejlesztési lehetőség adódik a szakképzés minőségi javítása érdekében. Célszerű meghatározni a fejlesztendő területeket, azokhoz fejlesztési célokat rendelni és intézkedési terveket készíteni a kompetens fejlesztő munkacsoportok által.

A felülvizsgálat magára az intézményi rövid távú pályakövetés folyamatára is vonatkozhat. Az igazgató irányításával az önértékelési munkacsoport összegyűjti és értékeli a rövid távú pályakövetési eljárás során szerzett tapasztalatokat, és szükség esetén elvégzi annak felülvizsgálatát április 15-ig, majd javaslatot tesz a módosításra. A nevelőtestület legkésőbb a tanév végi értékelő értekezletig megvitatja, majd elfogadja a változtatásokat. Ezt a beavatkozást a következő tanévi munkaterv készítésekor figyelembe kell venni.

Hogyan lehet hasznosítani az eredményeket?

A pályakövetés eredményeit az intézményben felhasználhatják a képzési szerkezet/kínálat helyi tervezésére, a képzések tantervi fejlesztésére. Az eredményeket az intézmények felhasználhatják továbbá a marketing, illetve a beiskolázási tevékenységükben (nyílt napok, szülői értekezletek, pályaválasztási börze, ismertetőik általános iskolákban, szakmai bemutatók) is.

A tanulók pályájának alakulása mellett a vizsgák sikerességéről (ezen belül a szakképzési programokat sikeresen elvégzők arányáról) is képet kapunk. Ha valamely szakma esetén nagyarányú sikertelenség tapasztalható, meg kell vizsgálni ennek okát, és meg kell tenni a szükséges intézkedéseket.

A felmérés eredményei a szakmaválasztás előtt álló tanulóknak, és szüleiknek is információt szolgáltatnak a szakképesítés megszerzése után adódó lehetőségekről, elhelyezkedési esélyekről.

A felmérésből megismerhető a fiatal szakképzettek jövőbeli tervei. (Pl. Milyen mértékben tervezik a szakmájukon belüli magasabb szintű, illetve a szakmájukon túli új ismeretek megszerzését?)

A frissen végzett tanulók pályakövetése tájékoztatást ad a versenyszektor várható munkaerő-keresletéről és a szakképzett munkaerő kínálatának alakulásáról. Továbbá, megteremtheti a pontosabb előrejelző rendszerek kiépítésének lehetőségét.

A pályakövetés eredménye az iskolai honlapon közzétehető.

Az EQAVET+ Keretrendszerrel összhangban kialakított intézményi szintű pályakövetés (tagintézmény és centrum szinten egyaránt)

- megmutatja, hogy az adott képzés mennyire alkalmas a munkaerő-piacon való elhelyezkedésre,
- adatot szolgáltat a képzés hatékonyságáról és minőségéről, vagyis arról, hogy a sikeresen végzett tanulók milyen arányban tudnak a munkaerő-piacon elhelyezkedni,
- megmutatja az egyes szakképzést folytató intézmények közötti esetleges eltéréseket, a különböző oktatási-képzési módszertanok eredményességét,
- hozzájárul az oktatás-képzés fejlesztési irányainak a kijelöléséhez.

Útmutatás/Hasznos tanácsok

A pályakövetésben fontos az érintett partnerek (szülők, tanulók, tanárok) megfelelő tájékoztatása, így elérhető, hogy a partnerek tájékozottak legyenek a felmérés céljáról, módszertanáról, értsék meg ennek jelentőségét és váljanak elkötelezetteké.

Fontos előre meghatározni az adatfelvételek időpontjait, és azokat pontosan betartani, hogy lehetőség szerint azonos időpontban kapjunk információkat a végzettekről.

Önmagában a rövidtávú pályakövetésből nyert foglalkoztatási és továbbtanulási adatok nem elegendők oktatás-szakképzés irányítási következtetések levonásához, ahhoz az általános munkaerő-piaci helyzetkép elemzése is szükséges.

Az intézmények számára ajánlott a rövid távú pályakövetés helyi eljárásrendjének elkészítése, hogy szisztematikusan, és a helyi sajátosságok szerint legyen meghatározva és megvalósítva a feladat.

Az indikátorok értelmezéséhez kapcsolódó tanácsok:

- *szakképző intézményben sikeresen végző tanulók száma:* minden tavaszi, valamint őszi vizsgaidőszakban sikeres ágazati érettségit vagy szakmai vizsgát tett tanuló.
- *szakképző intézményben szakképzésben részt vevő végzős tanulók száma:* a szakközépiskola 11. évfolyamán, a szakgimnázium 12. évfolyamán, valamint a szakképző évfolyam végzős évfolyamán tanulók.

- *továbbtanulók száma*: minden olyan tanuló, aki tovább tanul (szakközépiskola, szakgimnázium, felsőfokú tanulmányok).
- *az intézményben sikeresen végzett és elhelyezkedett tanulók száma*: a sikeresen végzettek közül azon tanulók száma, akik a felmérés időpontjában bármilyen területen, bármilyen jogviszonyban elhelyezkedtek (közfoglalkoztatott, közalkalmazott, alkalmazott, vállalkozó stb.), valamint vagy/és továbbtanul.
- *a végzettségüknek megfelelő munkakörben elhelyezkedett tanulók száma*: a végzettségének megfelelő munkakörben dolgozók.